

E- **KULTUROLOĢIJA**. Materiālu sagatavoja Andrejs Mūrnieks

1. tēma: „Kultūras jēdziens” Uzdevumi.

7. apakštemats: *Civilizācija un kultūra.*

1. Uzdevums: 1) Sadalieties divās grupās: viena grupa izvēlas aizstāvēt N.Berdjajeva viedokli par civilizācijas un kultūras pretrunīgumu, otra grupa – Ž.Maritēna viedokli par kultūras un civilizācijas harmonisku mijiedarbi. Apspriediet savā starpā argumentus. Izvēlaties līderi, kurš prezentēs grupas viedokli.

2) Izklāstiet argumentus par labu izvēlētajai teorijai!

2. Uzdevums: 1) Noskaidrojiet pazīmes pēc kā sabiedrībā vērtē cilvēka kulturālību, kultūras līmeni, uzrakstiet tās īpašības, par kurām esat savā starpā vienojušies. 2) Sarīkojiet diskusiju par tēmu: Ko nozīmē būt kulturālam, būt kultūras cilvēkam?

3. Uzdevums: 1) Attēlojiet zīmējumā pasaules modeli (a) austrumu un (b) rietumu kultūrā izmantojot kādu mākslas tēlu vai simbolu. 2) Izskaidrojiet – kāda, jūsuprāt, ir šī tēla jēga.

4. Uzdevums: Kuri no apgalvojumiem un jēdzieniem atbilst kurai tradīcijai? Aizpildiet tabulu - ierakstot atbilstošo ailītēs!

<i>Civilizācijas</i>	<i>Ideālais (dievišķais)</i>	<i>cilvēks</i>	<i>pasauļe</i>
Senā Grieķija			
Ebreju kultūra			
Kristīgā kultūra			
Islāma kultūra			

Formulējumi:

Dievi un kosmiska kārtība (liktens);

Dievs (Jahve);

Dievs (Allāhs);

Dievs (Trīsvienība);

iedalās divās daļās: Dievam paklausīgā un nepaklausīgā teritorija;

Dieva radīta no nekā – cilvēkam;

radusies no haosa;

Dieva padevīgs sekotājs;

Dieva partneris pasaules pilnveidošanā;

izpirkts ar Dieva Dēla asinīm kopībai ar Dievu mūžībā.

5. Uzdevums: Kuri no jēdzieniem, artefaktiem un īpatnībām sarakstā atbilst kurai tradīcijai? Aizpildiet tabulu - ierakstot atbilstošo ailītēs!

Saraksts: Tora, Jaunā Derība, Korāns, traģēdija, Baznīca, Zevs, tiešā demokrātija, Dionīss, Jēzus Kristus, Muhameds, liktenis, Sokrāts, orators, minareti, mīlestība pret vājāku (agapē), eross, džihad, kalifs, baušļi, Euharistija, vienlīdzība ētikā, nemainīga tempļa forma, bērns kā unikāla vērtība, mainīga dievnamu arhitektūra, jūdaisms, sacensība (agons), Turīnas līķauts, filosofijas nodalīšanās, teoloģija, iedzimtais grēks, krucifikss, cilvēks visu lietu mērs, mīlestība pret vājāku, Meka, Talmuds, Abrahāms, šariats, vēsture kā grāmatas rullis Dieva rokās, demagogs, plastika, idealizācija un proporcijas mākslā, evaņģēlijs, psalmi, sejas aizsegi sievietēm, Mozus, svētceļojums vismaz reizi mūžā, gavēnī nedrīkst ēst no saules lēkta līdz rietam, raudu mūris, noteikumi (micvot), aizliegums darināt skulptūras, pasaules pilnveidošana (tikun olām), piedošana, mošejas

TABULA

<i>Civilizācijas</i>	<i>Jēdzieni, artefakti, īpatnības</i>
Senā Grieķija	
Ebreju kultūra	
Kristīgā kultūra	
Islāma kultūra	

Uzdevumu gaitas apraksti un komentāri!

1. Uzdevums: 1) Klase sadalās divās grupās: vieni aizstāv N.Berdjajeva viedokli, par civilizācijas un kultūras pretrunīgumu, otri – Ž.Maritēna viedokli par kultūras un civilizācijas harmonisku mijiedarbi. Tiek izvēlēti grupu līderi, kuri prezentē grupas viedokli! 2) Katra grupa izklāsta argumentus par labu izvēlētajai teorijai. 3) Noslēgumā pedagogs dod rezumējumu.

Komentārs. Šo uzdevumu iespējams īstenot vienīgi situācijā, ja pedagoga rīcībā ir pietiekami daudz laika (skolas mācību plānā ir vairāk nekā 105 mācību stundas kulturolģijas apguvei).

2. Uzdevums: 1) Darbs pāros: skolēni savā starpā diskutē un pēc tam uzskaita pazīmes, pēc kurām sabiedrībā vērtē cilvēka kulturālību, kultūras līmeni. 2) Notiek diskusija par tēmu: Ko nozīmē būt kulturālam, būt kultūras cilvēkam? Kultūras cilvēkam raksturīgās īpašības, par ko visi vienojušies, var uzrakstīt uz tāfeles.

Komentārs. Diskusiju var padziļināt, sadalot skolēnus grupās un katrai grupai iedalot kādu no apgūtajām civilizācijām. Skolotājs aicina iejusties konkrētas kultūras vērtību sistēmā un no tās viedokļa raksturot kulturāla (šai kultūrai piederīga) cilvēka pazīmes. Šajos gadījumos jēdzienus kulturālība, kulturāls cilvēks liela mērā mēdz izmantot kā sinonīmus audzinātībai, pieklājībai, pareizai uzvedībai.

3. Uzdevums: 1) Attēlojiet ar zīmējumu pasaules modeli austrumu un rietumu kultūrās izmantojot kādu mākslas tēlu vai simbolu. 2) Izskaidrojiet šī tēla jēgu.

Komentāri, uzdevuma gaitas apraksts. Atsevišķi zīmējumi var būt līdzīgi vai pat identiski. Svarīgākais ir skolēna pamatojums, argumentācija, kāpēc izvēlēts tieši tāds tēls. Ja runā par ģeometriskiem simboliem, tad austrumiem raksturīgāks būs aplis, bet rietumiem trijstūris vai kvadrāts. Ja izmantoti ir konkrēti simboli (svastika, in-ĵan, krucifikss, Om (Aum) zīme, ratu ritenis), tad jāpaskaidro, kurai kultūrai konkrēti tie raksturīgi, un kā tie raksturo kultūru kopumu (piemēram, Austrumu kultūru gadījumā).

4. Uzdevums: Kuri no apgalvojumiem un jēdzieniem atbilst kurai tradīcijai? Aizpildiet tabulu - ierakstiet atbilstošo ailītēs!

<i>Civilizācijas</i>	<i>Ideālais (dievišķais)</i>	<i>cilvēks</i>	<i>pasaule</i>
Senā Grieķija			
Ebreju kultūra			
Kristīgā kultūra			
Islāma kultūra			

Apgalvojumi:

Dievi un kosmiska kārtība (liktens); Dievs (Jahve); Dievs (Allāhs); Dievs (Trīsvienība); iedalās divās daļās: Dievam paklausīgā un nepaklausīgā teritorija; Dieva radīta no nekā – laba, gaidāms Mesija; radusies no haosa; Dieva padevīgs sekotājs; Dieva partneris pasaules pilnveidošanā; izpirkts ar Dieva Dēla asinīm kopībai ar Dievu mūžībā; Dieva radīta no nekā, pēc pasaules gala būs Dieva valstība.

Pareizi izpildīts uzdevums:

<i>Kultūras</i>	<i>Ideālais (dievišķais)</i>	<i>cilvēks</i>	<i>pasaule</i>
Senā Grieķija	Dievi, kosmiska kārtība (liktens)	Liktens un dievu rotaļlieta	Radusies no haosa
Ebreju kultūra	Dievs (Jahve) – viens, vienīgs	Dieva partneris pasaules pilnveidošanā	Dieva radīta no nekā, laba; nākotnē gaidāms Mesija, pasaule tiks pārveidota
Kristīgā kultūra	Dievs (Trīsvienība: Tēvs, Dēls, Svetais gras)	Izpirkts ar Dieva Dēla asinīm kopībai ar Dievu mūžībā	Dieva radīta no nekā; būs pasaules gals – pēc tam: Dieva valstība
Islāma kultūra	Dievs (Allāhs) – viens, vienīgs	Dieva padevīgs sekotājs, kalps	Iedalās divās daļās: Dievam paklausīgā un nepaklausīgā teritorija

5. Uzdevums: *Aizpildiet tabulu! Kuri no jēdzieniem, artefaktiem un īpatnībām atbilst kurai tradīcijai? Ierakstiet tabulā atbilstošās ailītēs!*

Tora, Jaunā Derība, Korāns, traģēdija, Zevs, tiešā demokrātija, Dionīss, Jēzus Kristus, Muhameds, liktenis, Sokrāts, orators, piedošana, mīlestība pret vājāku (agapē), eros, džihad, kalifs, šariats, baušļi, Euharistija, vienlīdzība ētikā, bērns kā unikāla vērtība, mainīga dievnamu arhitektūra, sacensība (agons), Turīnas liķauts, filosofijas nodalīšanās, teoloģija, iedzimtais grēks, krucifikss, cilvēks visu lietu mērs, mīlestība pret vājāku, Mozus, Talmuds, Abrahāms, jūdaisms, vēsture kā grāmatas rullis Dieva rokās, demagogs, plastika, idealizācija un proporcijas mākslā, evaņģēlijs, psalmi, sejas aizsegi sievietēm, Meka, svētceļojums vismaz reizi mūžā, gavēnī nedrīkst ēst no saules lēkta līdz rietam, raudu mūris, noteikumi (micvot), aizliegums darināt skulptūras, pasaules pilnveidošana (tikun olām), minareti, mošejas, nemainīga tempļa forma, Baznīca

<i>Civilizācijas</i>	<i>Jēdzieni, artefakti, īpatnības</i>
Senā Grieķija	
Ebreju kultūra	
Kristīgā kultūra	
Islāma kultūra	

Pareizās atbildes:

<i>Kultūras</i>	<i>Jēdzieni, artefakti, īpatnības</i>
Senā Grieķija	<i>cilvēks visu lietu mērs, sacensība (agons), filosofijas nodalīšanās, eros, Dionīss, traģēdija, Zevs, nemainīga tempļa forma, tiešā demokrātija, Sokrāts, orators, demagogs, plastika, idealizācija un proporcijas skulptūrā, liktenis</i>
Ebreju kultūra	<i>baušļi, Tora, Mozus, Talmuds, Abrahāms, jūdaisms, vēsture kā grāmatas rullis Dieva rokās, noteikumi (micvot), raudu mūris, pasaules pilnveidošana (tikun olām), psalmi, baušļi</i>
Kristīgā kultūra	<i>krucifikss, mainīga dievnamu arhitektūra, mīlestība pret vājāku (agapē), teoloģija, iedzimtais grēks, Turīnas liķauts, bērns kā unikāla vērtība, vienlīdzība ētikā, baušļi, Jēzus Kristus, Jaunā Derība, piedošana, euharistija, Baznīca</i>
Islāma kultūra	<i>šariats, kalifs, džihad, Muhameds, sejas aizsegi sievietēm, Meka, svētceļojums vismaz reizi mūžā, gavēnī nedrīkst ēst no</i>

	<i>saules lēkta līdz rietam, aizliegums darināt skulptūras, minareti, mošejas</i>
--	---

Komentārs: Daži termini atkārtosies, piemēram, baušļi ir svarīgi gan ebreju kultūrā, gan kristietībā. Arī psalmus lieto kristietībā, tos piemin Korānā, taču radušies tie ir ebreju kultūrā. Pasaules pilnveidošana ideja pazīstama arī kristietībā, taču ebreju valodā to sauc *tikun olām*, tāpēc ar šādu paskaidrojumu šīs īpatnības raksturojums piederīgs ebreju kultūrai.